Gemeente Edam-Volendam
Gemeenteraad
Postbus 180
1130 AD VOLENDAM

Datum: 3 oktober 2025
Onderwerp: Meerjarige begroting 2026-2029
Zaaknummer: Z23131818

Geachte leden van de gemeenteraad,

Voor u ligt de Programmabegroting 2026 – 2029. Ons college gaat met deze begroting verder op de ingeslagen weg waarin we samen met iedereen die daarbij betrokken is onze gemeente verder ontwikkelen, opwaarderen en toekomstbestendig maken. In afwijking op eerdere jaren is het college van mening dat het dit jaar past om een aanbiedingsbrief op te stellen. Op 2 oktober j.l. bent u in het kort geïnformeerd over de totstandkoming van deze begroting. In deze aanbiedingsbrief lichten wij een aantal ontwikkelingen nader toe.

De financiële onzekerheid blijft
Het ravijnjaar is ten tijde van deze begroting nog altijd niet gedempt, maar door het Rijk vooruitgeschoven naar 2028. Nog altijd kijken we in dat jaar naar een stevige bezuiniging op het gemeentefonds die in combinatie met de oplopende kosten van maatschappelijke voorzieningen de begroting steeds verder onder druk zetten. Langetermijnfinanciering voor gemeenten blijft uit en het Rijk dekt veel ontwikkelingen incidenteel. Ook beoogde wetgeving die moet voorzien in meer duidelijkheid rondom opgaven of programma's blijft uit. Omdat landelijke beslissingen uitblijven, neemt de onzekerheid voor de gemeente en de begroting toe. Dat terwijl langetermijnzekerheid nodig is voor de uitdagingen die voor ons liggen.

Hieronder noemen we enkele onderwerpen;

Ontwikkelingen Wmo
De Wmo is een voorbeeld van één van de gedecentraliseerde taken vanuit het Rijk waarvan de kosten stevig oplopen en waarvoor een toekomstbestendige financiering uitblijft. We zien en verwachten daarnaast dat ook ontwikkelingen als de toenemende vergrijzing en het landelijke tekort aan personeel een invloed zullen hebben op de ondersteuning en de prijs daarvan. De voorgenomen inkomensafhankelijke eigen bijdrage is met een jaar uitgesteld. Het college onderzoekt de opties om de Wmo richting de toekomst beheersbaar te houden.

Ontwikkelingen jeugdzorg
Vanaf 2028 wordt een nieuw financieel arrangement voor de jeugdzorg ingevoerd. Het Rijk kiest ervoor om vanaf dat jaar onder meer een eigen bijdrage in de jeugdzorg in te voeren, met de sector afspraken te maken over betere sturing op de trajectduur, en de beoogde opbrengsten uit de Hervormingsagenda

jeugd te indexeren. De VNG heeft serieuze twijfels geuit over de Rijksbrede taakstelling op kosten van de jeugdzorg. De uitvoering van deze maatregelen vergt ingrijpende systeemwijzigingen, waaronder wetswijzigingen zoals het beperken van de reikwijdte van de jeugdzorg. Vooralsnog acht de VNG de maatregelen te ambitieus. Daarom is afgesproken dat de deskundigencommissie Van Ark in het eerste kwartaal van 2027 een vervroegd oordeel geeft over de haalbaarheid van het financiële kader vanaf 2028. De VNG heeft recent een begrotingsadvies uitgebracht waarin wordt aangegeven dat de onderdelen uit het financieel arrangement voor de jaren 2028 en 2029 budgettair neutraal mogen worden verwerkt door middel van reserveringen. Ook is in deze begroting gevolg gegeven aan het begrotingsadvies van de VNG door een realistische raming te maken op de lasten voor jeugdzorg.

Gemeenschappelijke regelingen.
We zien dat de bezuinigingen pas later resultaat bieden. De toezichthouder (Provincie Noord-Holland) heeft in de kaderstellende brief aangegeven dat gemeenten niet zelf taakstellingen mogen opleggen, ook niet in regionaal verband. Hierover moeten separate afspraken worden gemaakt met instemming van de betreffende GR.

Duidelijkheid en richting
Met deze onzekerheid vanuit o.a. het Rijk is het, naar de mening van het college, belangrijk om nu zelf de regie te houden op de weg die ingeslagen is. Daarmee bieden we als gemeente duidelijkheid en richting. Als gemeente hebben we sterke partners die de handen uit de mouwen steken en die hebben we met het oog op de toekomst hard nodig. De ingeslagen koers betekent ook dat we blijven investeren in een leefomgeving, woningbouw en voorzieningen die meegroeien met de behoefte van inwoners. Zo bouwen we aan een toekomstbestendige en complete gemeente waar het aantrekkelijk blijft om te wonen, te werken en elkaar te ontmoeten.

Kansen en mogelijkheden
Ook komend jaar verwachten we dat de onzekerheid rondom belangrijke maatschappelijke opgaven aanhoudt. De gemeentelijke taken nemen toe, terwijl het steeds lastiger wordt om voldoende personeel te vinden. Daarom zoeken we actief naar nieuwe manieren om met deze uitdagingen te kunnen omgaan, zodat we kunnen doorgaan met wat we belangrijk vinden. Op veel thema's intensiveren we de regionale samenwerking, zoals via de Regio Deal Waterland.
Via de VNG kaarten we samen met collega-gemeenten de situatie van gemeenten aan en vragen we om toereikende financiering en duidelijke wet- en regelgeving.

Er zullen de komende jaren steeds vaker stevige keuzes nodig zijn. Keuzes die voelbaar zijn en het voorzieningen- en dienstverleningsniveau raken, terwijl verwachtingen van bewoners over de overheid blijven groeien. Het alternatief voor het laten verschralen van maatschappelijke voorzieningen is het verhogen van de lokale lasten, maar ook dat is een keuze die we liever niet maken. Een versterking van de organisatie op strategisch niveau, zoals nu opgenomen in de begroting, betekent naar de mening van het college dat er naar de toekomst beter geanticipeerd kan worden op veranderingen in de omgeving. Een voorbeeld hiervan is de arbeidsmarkt maar zeker ook digitale bedreigingen waarmee gemeenten in het algemeen bijna dagelijks te maken hebben. De arbeidsmarkt zal ten behoeve van overheidspersoneel naar verwachting niet groeien. De uitdaging zal er dus uit bestaan dat met gebruik van zaken als robotisering, automatisering, AI én efficiënter inrichten van bedrijfsprocessen, hetzelfde of meer werk verricht kan worden met minder mensen. Mede hierom verwacht het college ook taakstellend te kunnen gaan besparen op de personele laten.

Het Begrotingsadvies van de VNG
Mede ingegeven door de onzekerheden vanuit het Rijk heeft de VNG aan al haar leden een begrotingsadvies meegegeven.
Hieronder wordt voor de De Programmabegroting 2026 aangegeven in hoeverre dit in lijn is met het begrotingsadvies van de VNG:
• *Maak de begroting voor 2026 en 2027 sluitend*;
Voor 2026 -2029 is de begroting sluitend, waarbij 2026 ook daadwerkelijk met structurele baten en lasten sluitend is.
• *Toon de effecten van de bezuinigingen transparant*;
In de Begroting 2026 zijn de voorstellen uit de Kadernota 2025 en 2026 per programma uitgewerkt.
• *Middelen terugwerkende kracht. Benut het incidentele geld voor compensatie 2023 en 2024 via een stelpost om gaten 2026 en 2027 te dichten of in te zetten in stelsel jeugd*;
Om die reden hebben we het verwachte voordeel geraamd in 2027. Daarbij labelen we dit als 'structureel geld'.
• *Breng baten en lasten jeugdzorg in balans met stelpost Van Ark*;
In de Begroting 2026 is er een realistische raming gemaakt van de lasten voor jeugdzorg en zijn de lasten voor de komende jaren met 3% geïndexeerd.

Begin 2027 komt er een tweede advies van de commissie Van Ark. Deze commissie zal dan terugkijken op de jaren 2025–2027 en een inschatting maken voor 2028 en verder. Het advies van de VNG is om in afwachting hiervan een stelpost "Deskundigencommissie Van Ark 2027" op te nemen in de begroting voor 2028 en 2029. Dit advies van de VNG is echter overruled door de Provinciale toezichthouder en niet akkoord bevonden. Voor onze gemeente betekent dit een tegenvaller van € 1 mln. in de begroting. Een eerdere mogelijkheid om jaarlijks 10% uit de Algemene Reserve te gebruiken voor een structurele dekking in de begroting is door het college niet overgenomen.

Een sluitende meerjarige begroting
In de Kadernota was een compleet pakket opgenomen waarin aanvullende lasten, o.a. voor doorontwikkeling van de organisatie, eveneens aanvullende baten. Met dit pakket leek het opstellen van een meerjarige begroting vanuit een financieel evenwicht opgesteld kon gaan worden. Aanpassingen op voorstellen uit de Kadernota leiden ertoe dat het opstellen werd gestart vanuit een meerjarig tekort. Bijstelling in de begroting vinden plaats op basis van alle relevante- , verplichte bijstellingen op budgetten, ontwikkelingen op rijksniveau én toepassen van de uitgangspunten uit de Kadernota. Hierna bleek de begroting alleen voor de jaren 2026 en 2027 sluitend te zijn, waarbij 2026 ook in structurele zin sluitend was.

Eerder is gemeld dat, voor het realiseren van ambities op bijvoorbeeld woningbouw, sprake moet zijn van een meerjarige sluitende begroting. Het college heeft daarom gemeend aanvullende voorstellen in de begroting op te nemen vanaf 2028 met als gevolg dat ook de jaren 2028 en 2029 in evenwicht zijn. Het betreft de volgende voorstellen;

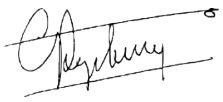
- Kostendekkend maken afval
- Verhogen opbrengsten uit Toerisme

- OZB verhoging
- Ten behoeve van de coördinator Cultuur is een werkbudget toegevoegd.

Het niet eerder opnemen dan in 2028 gebeurt enerzijds zodat het nieuwe college voldoende voorbereidingstijd heeft om een eigen visie te ontwikkelen op de gemeentefinanciën en de bijbehorende keuzes en anderzijds omdat in de begroting ook ruimte gereserveerd is voor versterking van de organisatie waardoor besparingen mogelijk moeten zijn.

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders van Edam-Volendam,

de secretaris,
C. Rijnberg

de burgemeester,
R.J. Beukers.